

Отже, судова система в Україні, зокрема й міжнародний комерційний арбітраж (Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України) продовжує функціонувати у період дії воєнного стану з деякими особливостями.

Список використаних джерел

1. Важлива інформація щодо роботи МКАС та МАК при ТПП України протягом режиму воєнного стану. URL: <https://icas.org.ua/novynyta-publikatsiyi/vazhlyva-informatsiya-shhodo-roboty-mkas-ta-mak-pry-tpu-ukrayiny-protlyagom-rezhymu-voynennogo-stanu/> (дата звернення: 23.05.2022).
2. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text> (дата звернення: 23.05.2022)
3. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 23.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2022#Text> (дата звернення: 23.05.2022).
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 23.05.2022).

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри Зятіна Д. В.

Регулян Олена Сергіївна

*студентка 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МЕДІАЦІЯ У ВИРІШЕННІ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ

В юридичній практиці зарубіжних країн існує багато способів вирішення спорів поза межами судового розгляду, одним з яких є медіація. В Україні інститут медіації запроваджено не так і давно, але незважаючи на це його розвиток є дуже інтенсивним та вже має законодавче закріплення. На сьогоднішній день існує Закон України «Про медіацію» (№1875-IX від 16.11.2021 р.), який визначає правове регулювання медіації, сферу застосування, принципи, статус медіатора, його права та обов'язки, порядок проведення медіації тощо.

Згідно з п. 4 ч.1 ст.1 цього Закону, медіація – позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони

ни за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [1].

Важливе місце займає медіація при вирішенні господарських спорів й має своє нормативне закріплення в господарському процесуальному законодавстві. Так, Господарський процесуальний кодекс України передбачає, що сторони господарського спору можуть примиритися, у тому числі шляхом медіації, на будь-якій стадії судового процесу [2].

Медіація передбачає врегулювання певного правового спору за допомогою незалежного, нейтрального посередника (медіатора), який допомагає сторонам досягти згоди та усунути конфлікт. Законодавством встановлені певні принципи з урахуванням яких проводиться процес медіації. Вони є дуже важливими, адже не дотримання цих принципів може нести за собою негативні наслідки в вирішенні спору.

Принцип добровільності полягає в тому, що сторони за власним бажанням мають намір врегулювати спір поза межами судового розгляду шляхом медіації. Також, законодавець передбачає що сторони та медіатор мають право у будь-який момент відмовитися від участі у медіації. Принцип конфіденційності передбачає не розголошення будь-якої інформації у будь-яких формах на всіх етапах процесу медіації. Учасники медіації можуть нести відповідальність через недотримання цього принципу. Під нейтральністю медіатора розуміється його нейтральне ставлення відносно обох сторін під час проведення медіації. Неупередженість означає, що медіатор повинен виконувати свої обов'язки ґрунтуючись на обставинах справи, беручи до уваги думку обох сторін, ніяким чином не впливати на них під час укладання медіаційної угоди, яка приймається винятково за взаємною згодою сторін. Медіатору заборонено брати подарунки, приймати послуги або інші блага, отримання яких може викликати сумніви у тому, що медіатор незалежний від сторін процесу медіації. Принцип самовизначення та рівності прав сторін медіації полягає, що сторонам надається право самостійно обирати собі медіаторів для проведення медіаційної процедури. Вони на власний розсуд визначають перелік питань, які будуть обговорювати, варіанти врегулювання конфлікту, зміст угоди та порядок її виконання. Сторони медіаційної угоди мають рівні права та можливості під час проведення медіації.

За результатами проведення медіації має укладатися договір, в якому домовленості, досягнуті сторонами за результатами медіації, можуть бути викладені письмово. Договір за результатами медіації не повинен містити положення, які суперечать законам України, інтересам держави та суспільства, його моральним засадам. Договір, досягнутий за результатами медіації, є обов'язковим для виконання сторонами у визначені ним строки та спосіб. У разі невиконання стороною взятих на себе зобов'язань за таким договором інша сторона має право звернутися до суду у встановленому законом порядку для захисту порушених прав і законних інтересів [3].

Умовами застосування процедури медіації в господарському процесі є: 1) наявність спору; 2) автономія волі сторін на його вирішення шляхом медіації. Порівняно з іншими способами вирішення господарських спорів, перевагами медіації є: 1) непублічність вирішення конфлікту між суб'єктами господарювання, унаслідок чого не погіршується ділова репутація сторін спору; 2) швидкість вирішення господарських спорів, адже строки вирішення конфліктів за допомогою медіації коротші, ніж у судовому порядку; 3) економічність, оскільки вартість медіації значно нижча, ніж розміри судових витрат; спрямованість на пошук компромісного рішення, яке б задовольнило інтереси кожної зі сторін тощо [4, с. 67].

Медіація – ефективний спосіб вирішення спорів в господарському процесі, адже такий процес веде за собою позитивні наслідки не тільки для сторін, а й для суду. За допомогою медіації суд звільняється від значної роботи, а сторони можуть зекономити свої кошти та час. Також, сторони конфлікту мають можливість прийняти рішення, яке буде вигідне обом, не псувати при цьому один одному репутацію та відносини між собою.

Незважаючи, на всі зазначені переваги медіації, їй, як і будь-якому іншому явищу, притаманні свої недоліки. Так, деякими істотними недоліками медіації при вирішенні правових спорів є наступні: сумніви у професіоналізмі медіатора; принцип конфіденційності дозволяє приховати від суспільства не лише подробиці конфлікту, що має приватний характер, а й спору, рішення з якого має соціально-значущі наслідки; перевага суду над медіацією в питанні надання процесуальних гарантій сторонам справи щодо примусового виконання рішення; можливість нав'язування позицій сильної сторони слабшій тощо. Також, до медіації можна вдаватись не у всіх конфліктах. Наприклад, ме-

діація не проводиться у конфліктах (спорах), що впливають чи можуть вплинути на права і законні інтереси третіх осіб, які не є учасниками цієї медіації (ч. 3 ст. 3 Закону) [1]. Цей перелік може бути доповнений і справами за участі суб'єктів публічної влади, коли з умов медіаційної угоди випливатиме необхідність вчинення ними певних дій.

Характерною ознакою медіації є те що рішення повинно бути прийняте на користь обох сторін. Так, юрист, медіатор Градецька І. зазначає, що медіація не спрацьовує там, де одна зі сторін має на меті виграти все підряд усіма можливими легальними і нелегальними способами, або там, де одна зі сторін бажає знищити іншу. Втім, як сказав відомий американський медіатор Кенет Клок: «Є ситуації, в яких медіація не працює, але ми не маємо жодного уявлення як розпізнавати такі випадки». Тобто є сенс спробувати медіацію в кожному, навіть «запущеному» випадку. Більше того, є сенс пропонувати медіацію кожному своєму «складному» партнеру чи контрагенту в разі, якщо виник спір або конфлікт [5].

Отже, оскільки, основним завданням медіації є швидке та ефективно вирішення конфліктів, то такий спосіб є гарною альтернативою при вирішенні господарських спорів у воєнний час. Через те, що суди в такий час працюють не на повну силу, медіація та інші способи позасудового розгляду спорів можуть стати в нагоді. Крім того, не завжди вирішити господарський спір та досягнути компромісу сторонам вдається в суді першої інстанції і для кінцевого врегулювання спору справи переглядаються судом апеляційної інстанції, а іноді – потребують перегляду і судом касаційної інстанції. Все це, є дуже затяжним, довготривалим і дорогим процесом, що потребує багатьох зусиль та є несумісним з умовами воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
2. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. № 1799-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
3. Шевченко Ю. Роль медіації у вирішенні господарських спорів Юри-дична газета online: вебсайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/gospodarske-pravo/rol-mediaciyi-u-virishenni-gospodarskih-sporiv.html>
4. Гойко О. Від судового захисту до альтернативних методів вирішення спорів. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. № 6 (56). С. 67.

5. Градецька І. Як працює і не працює бізнес медіація?. URL.: <https://rubryka.com/blog/business-mediation/>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Будурова Г. М.

*Лизун Тетяна Василівна, Стащук Ангеліна Юрійвна
студентки 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Указом Президента України №64/2022 на території України було запроваджено воєнний стан [2]. Згідно з п. 3 Указу у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії його правового режиму, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 – 34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану.

Зокрема, серед таких прав є право кожної особи на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом (ст. 42 Конституції України) [1]. Оскільки здійснення особою підприємницькою діяльності є руйнівною силою економіки, дослідження особливостей провадження такої господарської діяльності в сучасних умовах воєнного стану є актуальним.

Господарським кодексом України передбачено, що у період дії воєнного стану, введеного на території України або в окремих місцевостях, правовий режим господарської діяльності визначається на основі закону про оборону України, інших законодавчих актів щодо забезпечення обороноздатності держави та законодавства про режим воєнного стану [3]. Одним із аспектів господарської діяльності, який піддався певним змінам в умовах воєнного стану, є ліцензування окремих видів господарської діяльності. Якщо до початку воєнного стану правове регулювання господарської діяльності відбувалося на